Nepali

नदी जोगियो!

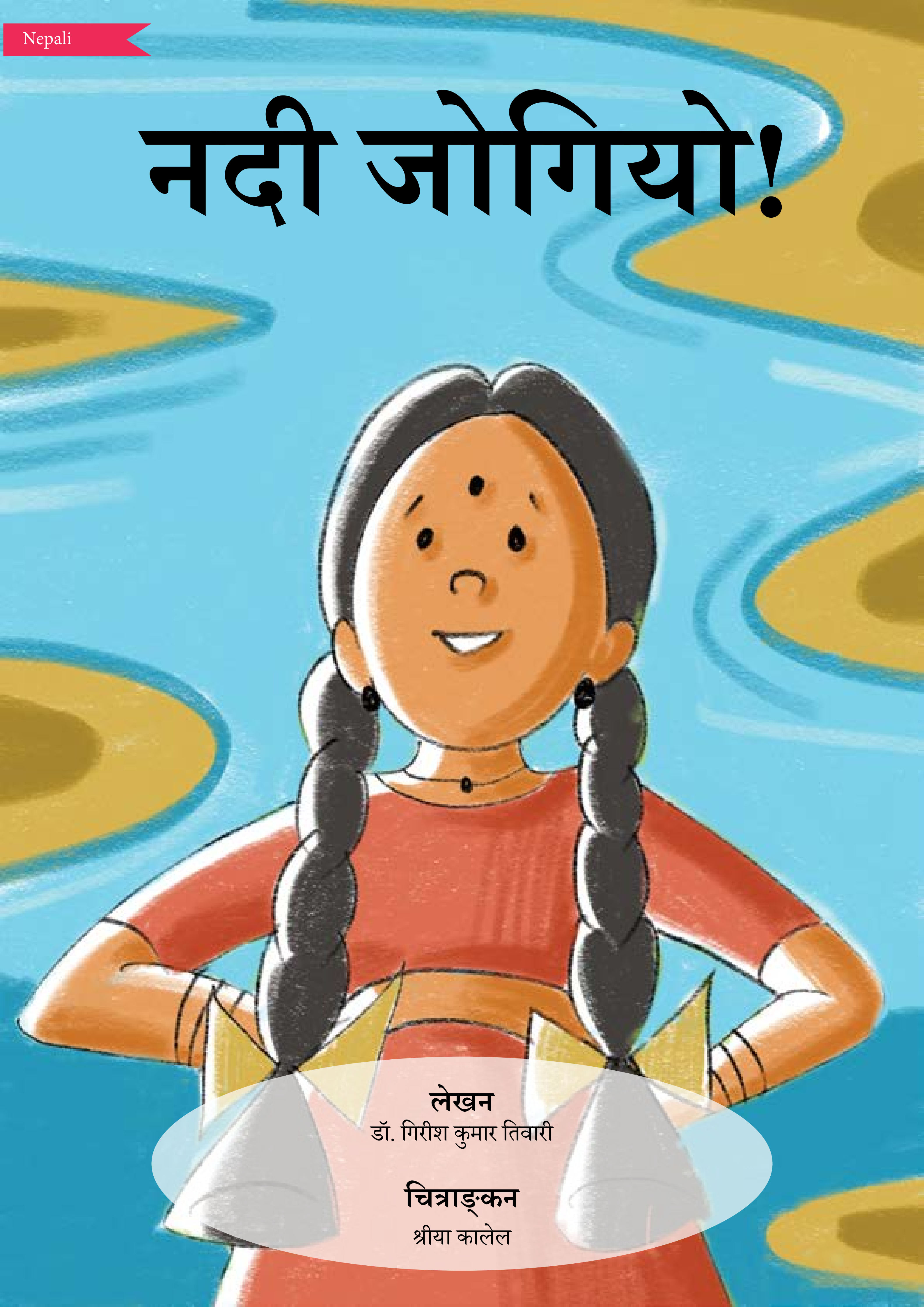

लेखन

डॉ. गिरीश कुमार तिवारी

चित्राङ्कन

श्रीया कालेल

Stories speak...!

Stories are the heartbeat of life, weaving together the bittersweet moments that shape our existence. They ignite our spirit, empower us to face life's challenges, and guide us through the complexities of the world. From the digital age to women's rights, from nature conservation to the pursuit of livelihood, and from embracing life's trials to exercising our right to vote – these stories illuminate the path to a meaningful life. Stories woven around 'Critical Life Skills' not only entertain but also cultivate wisdom, enhance our reasoning, and teach us the art of making informed and thoughtful decisions. Step into the narrative, reflect deeply, and let the stories lead you forward!

Coordinator: Prof. Usha Sharma, Professor & In-charge, Cell for National Centre for Literacy, NCERT, New Delhi

Illustrations: Shreeya Kalel

Typography: Gaurav Choudhary, Assistant Professor, Animation & Multimedia Department, BIT Jaipur

Layout: Mohd. Nazim, Designer

Translation: Central Institute of Indian Languages, Mysore

Reviewer: Dr. Meenakshi Khar, Associate Professor, Department of Social Science and Humanities, RIE Ajmer

Guidance: Prof. Nina Sabnani, Animator and Guest Faculty, Department of Design, IIT Hyderabad

Acknowledgements:

Akshay Kumar Dixit, Mentor Teacher, Delhi Administration

Bhawna Khera, Junior Project Fellow, Cell for National Centre for Literacy, NCERT

Dr. Vibhuti Pandya, Head, Animation & Multimedia Department, BIT Jaipur

Gautam Goswami, Assistant Professor, Animation & Multimedia Department, BIT Jaipur

IIT Hyderabad: Dr. Prasad S. Onkar, Associate Professor and Head, Department of Design; Prof. Deepak John Matthew, Professor, Department of Design; Delwyn Jude Remedios, Assistant Professor, Department of Design; Ankita Roy, Assistant Professor, Department of Design; Dr. Mohd. Shahid, Assistant Professor, Department of Design; Dr. Saurav Deori, Assistant Professor, Department of Design; Dr. Shuhita Bhattacharjee, Assistant Professor, Department of Liberal Arts

Mohd. Shah Alam, Senior Consultant (ICT), Cell for National Centre for Literacy, NCERT

Shyam Singh Sushil, Writer

नदी जोगियो!

लेखन

डॉ. गिरीश कुमार तिवारी

चित्राङ्कन

श्रीया कालेल

राष्ट्रीय शैक्षिक अनुसंधान और प्रशिक्षण परिषद्
NATIONAL COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND TRAINING

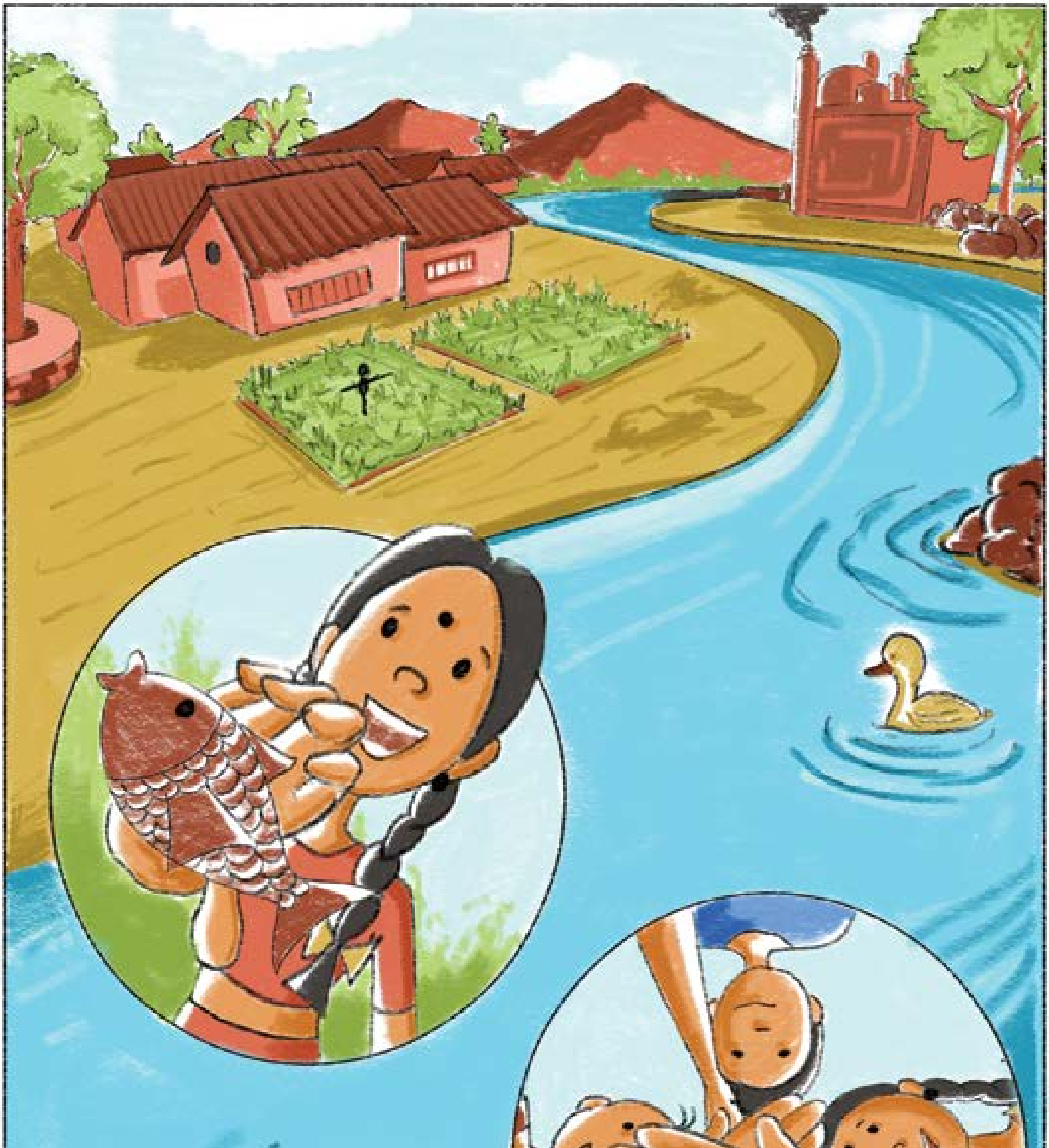

युनाम एउटा सानो गाउँमा बस्थिन्। गाउँको छेउबाट एउटा नदी बग्दथ्यो। जसको किनारामा उनी प्रायः आफ्ना साथीहरूसँग खेल्दै अनि माछा मार्दै समय बिताउँथिन्।

एकदिन नदीको किनारमा खेलिरहेको बेला
युनामले नदीमा केही अचम्मको कुरो देखिन्।
!पापा
नदीमा यो के बगिरहेको
?छ

फ्याक्ट्रीहरूले आफ्ना फोहोरहरू नदीमा बगाइरहेका छन्।
?कस्तो फोहोर
प्रयोगमा नआउने बचेका ती अपशिष्टहरू फ्याक्ट्रीहरूले नदीमा बगाइदिन्छन्।
यसले नदीको पानी त मैला हुनछ नै साथै नदीका माछाहरू तथा अन्य जीवहरूलाई पनि बाँच्न गाह्रो हुन्छ।
अनि यही पानी पिउनाले मानिसहरू बिमार हुन्छन्।

उसो भए हामी फ्याक्ट्रीवालाहरूलाई आफ्ना फोहोरहरू नदीमा नबगाऊ भनेर भन्नेछौँ
तिनीहरूले हाम्रो कुरा कहाँ सुन्नेछन् र छोरी।
तर यसरी त हाम्रो नदी झनै मैलो हुनेछ।
!म बचाउनेछु हाम्रो नदीलाई

हामीले नदीको पानीलाई मैला हुनबाट बचाउनु पर्छ नत्र सबै माछा मर्नेछन् अनि हामी बिरामी पर्नेछौँ।
?तर हामी के गर्न सक्छौँ र
हामी गाउँका सबैजनासँग कुरा गरेर उनीहरूको मद्दत लिन सक्छौँ।
हुन्छ, जाउँ सबैसँग कुरा गरौँ।
?को हो
म युनाम। नदीको पानी धेरै मैलो भइरहेको छ।
?तब यसमा म के गर्न सक्छु
एकपल्ट हाम्रो कुरा त सुन्नुहोस्।

कसैले पनि हाम्रो कुरा सुनेनन्।
?अब हामीले के गर्ने
म नदीलाई यसरी मैलो भएको हेर्न सक्दिन। म केही त अवश्य गर्नेछु।
याद आयो!! दिदीले भन्नु भएको थियो सही पत्र लेखे परिवर्तन ल्याउँछ।
विधायक
प्रधान
समाचार पत्र
मुखिया
फ्याक्ट्री मालिक
मुख्यमन्त्री
मुख्यमन्त्रीज्यू
गाउँमा स्थित फ्याक्ट्रीको फोहोरले
नदीको पानीलाई प्रदूषित
बनाइ रहेको छ। हामी सबै यसै
पानीमाथि निर्भर छौँ अनि यस
प्रदूषित पानीको कारण हाम्रो
गाउँले कठिनाइहरूको सामना गर्न
परिरहेको छ।
हजुरलाई निवेदन गर्दछौँ कि
हाम्रो नदीलाई बचाउनको निम्ति
हामीलाई सहयोग गर्नुहोस्।
धन्यवाद
मलाई आशा छ कि यस पत्रले अवश्य परिवर्तन ल्याउने छ।

बिस्तारो-बिस्तारो गाउँका थुप्रै मानिसहरू बिरामी पर्न थाले।
औषधीहरू
दाजु सर्दी र ज्वरोको औषधी दिनुहोस् न।
?अरे डोमा नानी को बिरामी छ घरमा
नमस्ते काका। थेबा बिरामी परेको छ।
बिसाउने खानेकुराहरू ?खाएको थियो के उसले

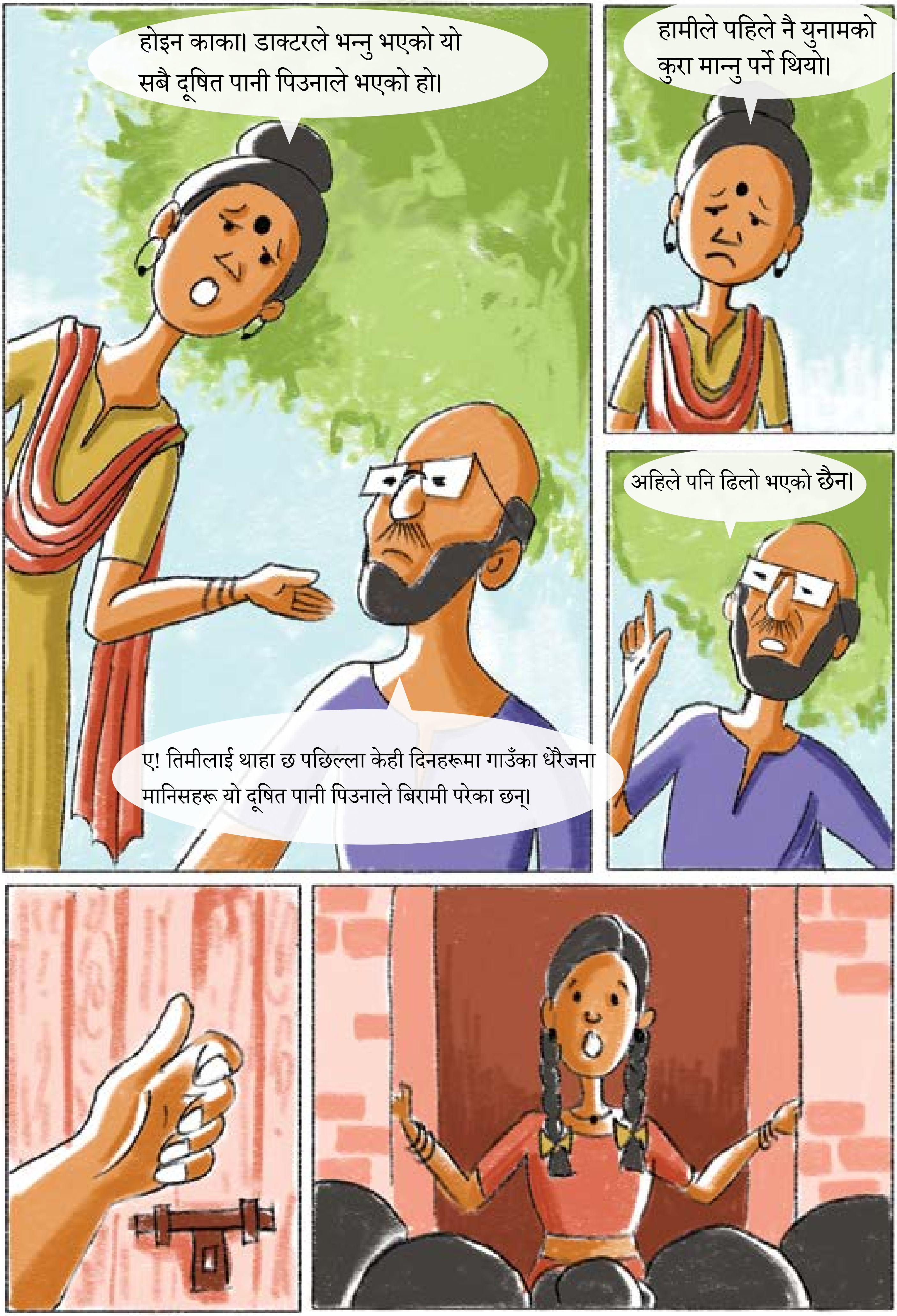
होइन काका। डाक्टरले भन्नु भएको यो सबै दूषित पानी पिउनाले भएको हो।
हामीले पहिले नै युनामको कुरा मान्नु पर्ने थियो।
ए! तिमीलाई थाहा छ पछिल्ला केही दिनहरूमा गाउँका धेरैजना मानिसहरू यो दूषित पानी पिउनाले बिरामी परेका छन्।
अहिले पनि ढिलो भएको छैन।

नदीको दूषित पानी पिएर सम्पूर्ण गाउँ नै बिमार भइरहेको छ।
अब हामी पनि तिमीलाई साथ दिनेछौँ युनाम।
नदीलाई बचाउनु कति आवश्यक छ हामीले बुझ्यौं।
ठीक छ। उसो भए हामी सबै मिलेर हस्ताक्षर अभियान सुरु गरौँ।
!नदी बचाऔँ
प्रधान काका! यो लिनुहोस् र हाम्रो नदीलाई बचाउनमा हामीलाई मद्दत गर्नुहोस्।
फ्याक्ट्रीमाथि नियमहरूको पालना नगरेको कारण जरिवाना लगाइन्छ। साथै नदीको फोहोर सफा गर्नको निम्ति मसिन लगाउने अनुमति दिइन्छ।
जिल्लापाल

आदेश पाउनेबित्तिकै फ्याक्ट्रीको मालिकले गाउँमा मैला पानी सफा गर्ने मसिन लगायो।
चाँडै नै नदीमा बगिरहेको फोहोर पनि सफा भयो।
हामी वचन दिन्छौँ कि फ्याक्ट्रीको फोहोरलाई सही तरिकाले प्रबन्धन गर्नेछौँ र नदीको पानीलाई प्रदूषित गर्ने छैनौँ।
!पापा हेर्नुहोस् त नदी सफा भयो
युनाम तिमीले हाम्रो नदीलाई बचाँयौ। मलाई तिमीमाथि गर्व छ।

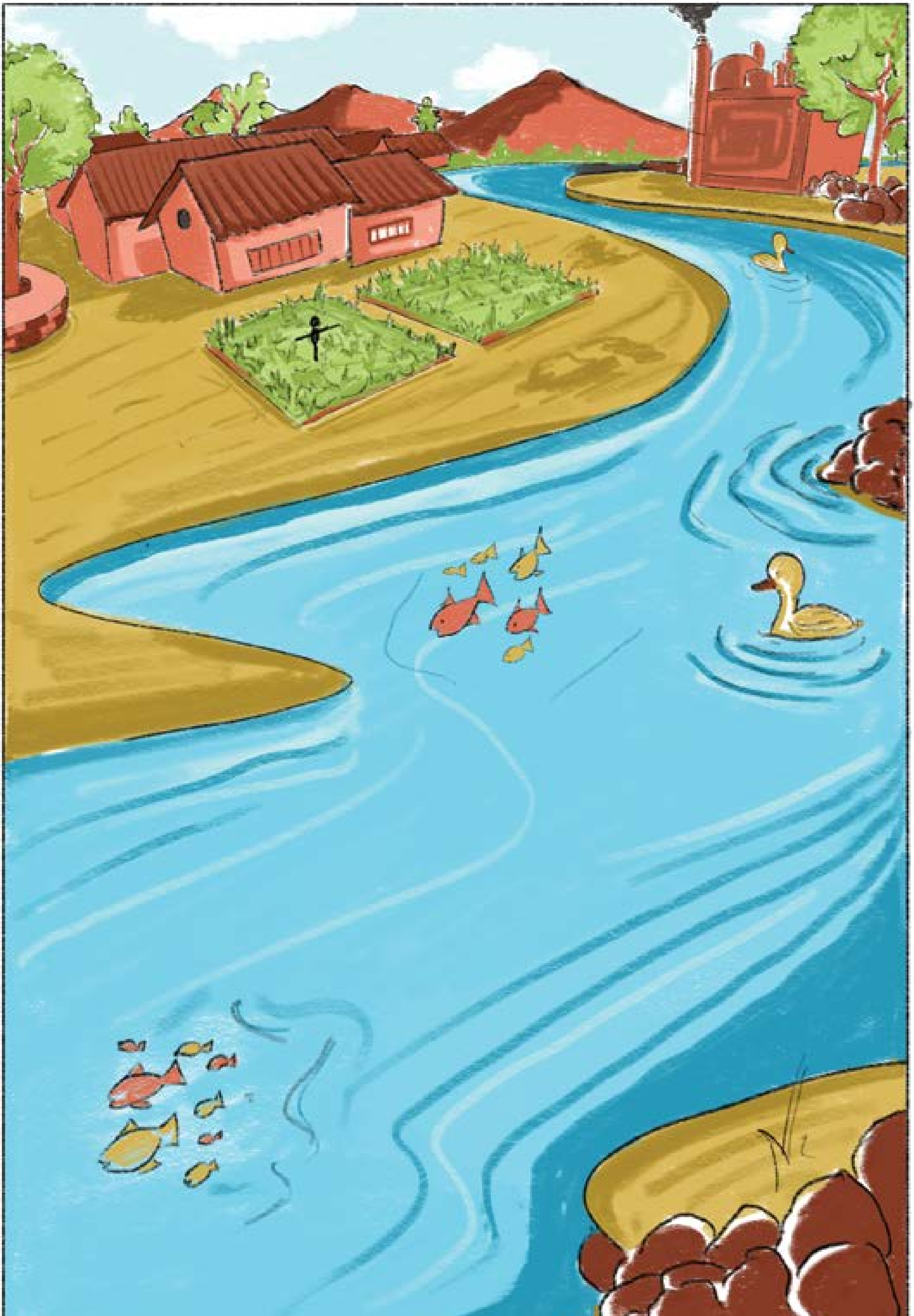

सा विद्या या विमुक्तये

CELL FOR NATIONAL CENTRE FOR LITERACY

राष्ट्रीय साक्षरता केंद्र–प्रकोष्ठ

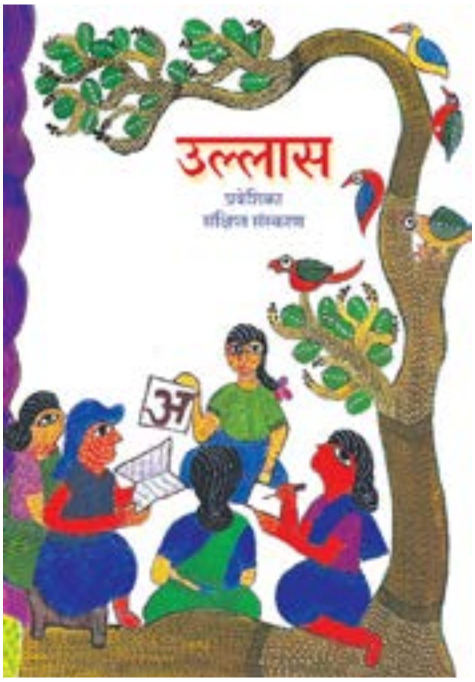

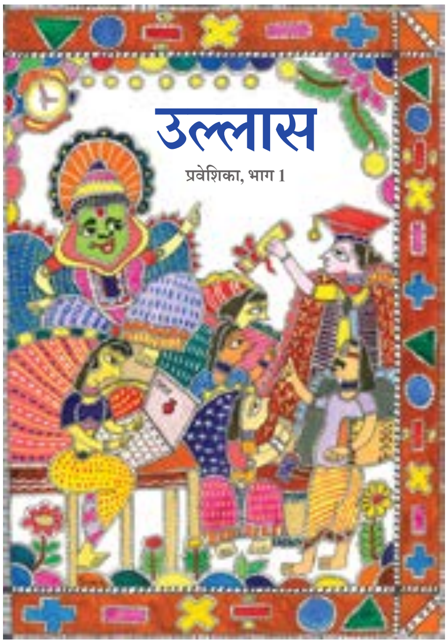

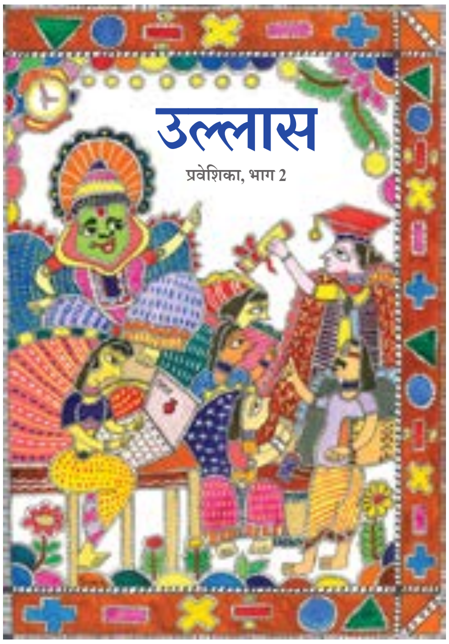

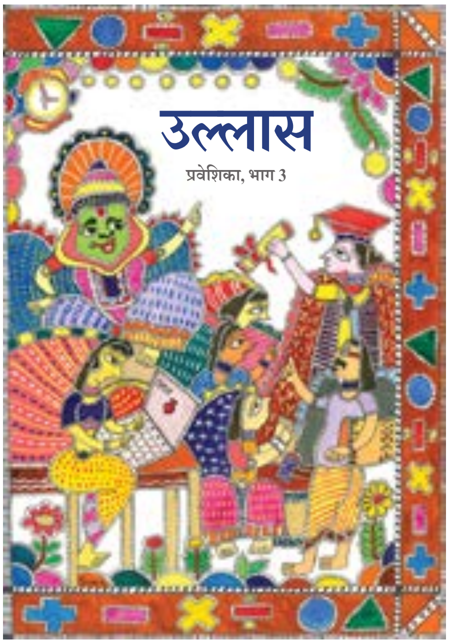

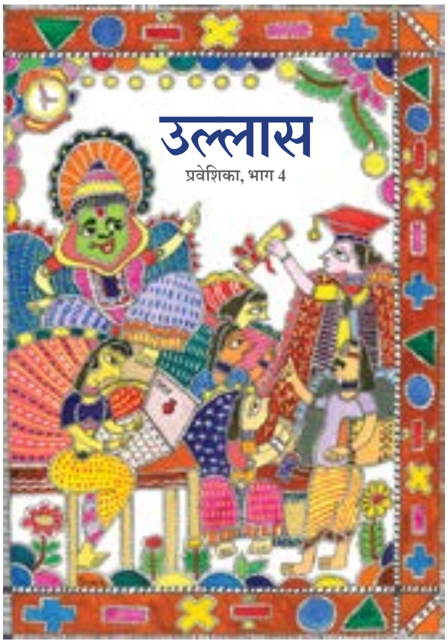

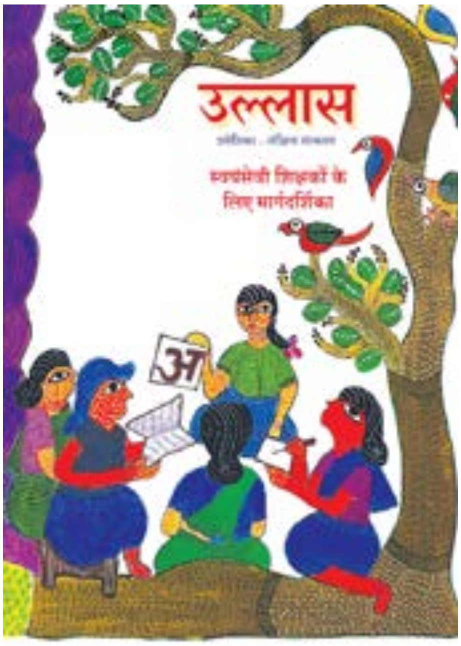

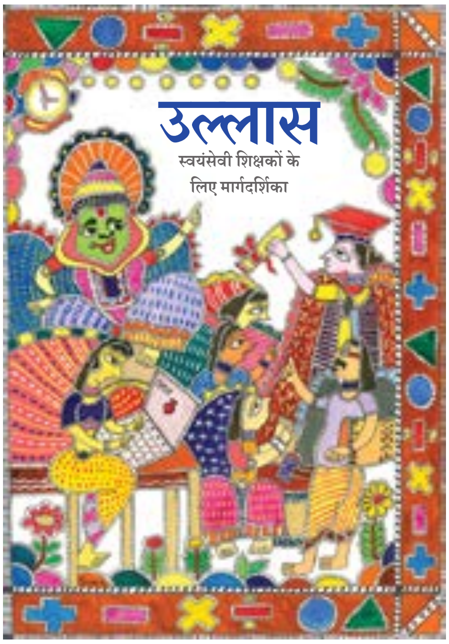

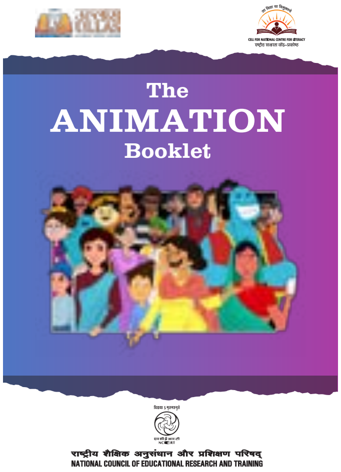

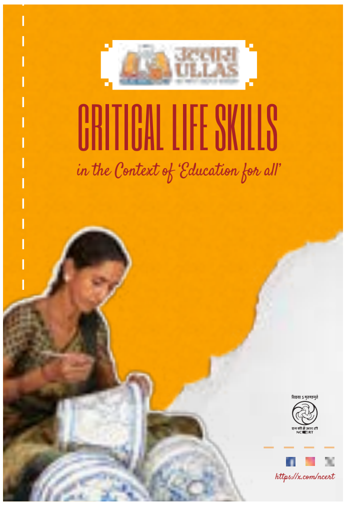

Online Module

The Cell for National Centre for Literacy has developed online modules (video programs) for learners, volunteer teachers, and teacher trainers. These modules aim to enhance foundational literacy and numeracy skills while also fostering the development of Critical Life Skills.

Key features of these programs:

- They are available free of cost.
- They cover a variety of topics such as family and community, communication, and more.
- They focus on strengthening foundational literacy and numeracy skills.
- They are tailored to be contextually relevant to the learners' environment.
- They address critical life skills in an integrated manner.
- Each module has a duration of up to 15 minutes, making them easy to use during work or training sessions.
- These programs can be accessed through the following web link -

  https://ncert.nic.in/cncl/fln_video_programs.php

  https://www.youtube.com/playlist?list=PLUgLcpnv1YieBPkech5R_DTnXKFzSCAxG

  https://www.youtube.com/playlist?list=PLUgLcpnv1YifuFGpbRCLLNVTnR`1JNJrJx

DIKSHA (Education for All Vertical) :
https://diksha.gov.in/adult-education.html

CNCL Website :
https://ncert.nic.in/cncl/

साक्षरता की डगर पर

"स्वास्थ्य एवं स्वच्छता"

"सफाई है ज़रूरी"

ऑडियो कार्यक्रम- डिजिटल साक्षरता
अफवाहों से रहें दूर

"बाढ़"

"पृथ्वी हमारा घर"

परवरिश

"फ़ोन हुआ चोरी
तो ये काम है ज़रूरी"

"समझदार बिटिया"

"डिजिटल दीदी"
महत्वपूर्ण जीवन कौशल । डिजिटल साक्षरता

Story Books

Based on Critical Life Skills

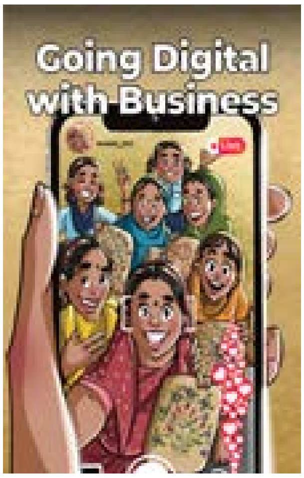

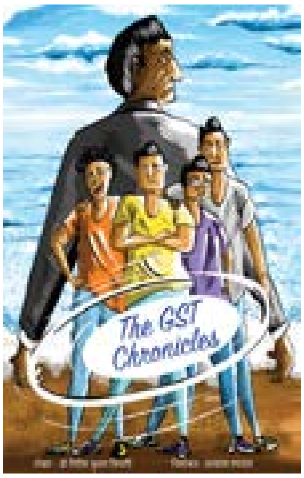

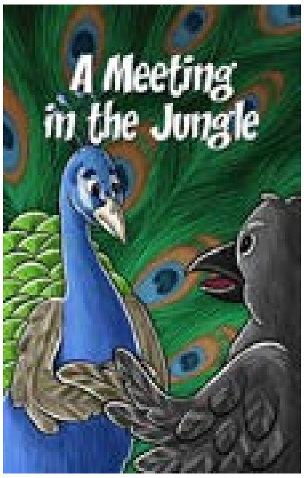

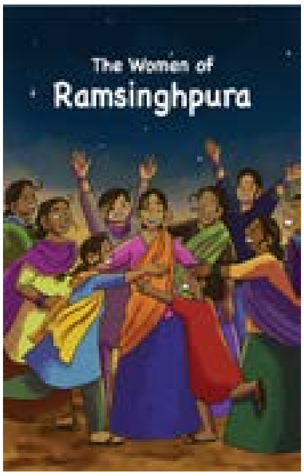

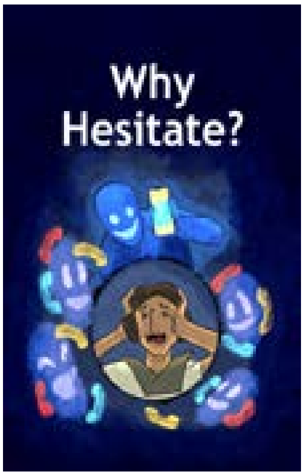

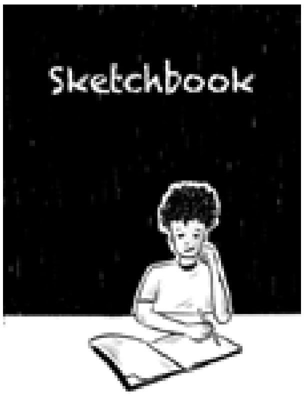

विद्ययाऽमृतमश्नुते

एन सी ई आर टी
NCERT

राष्ट्रीय शैक्षिक अनुसंधान और प्रशिक्षण परिषद्
NATIONAL COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND TRAINING